Σεμινάριο εγχόρδων από την ΚΟΑ

Του Φοίβου Ανωγειανάκη

Πριν λίγες μέρες η Κ.Ο.Α. μας κάλεσε στην «Καταληκτήρια συναυλία του Σεμιναρίου ορχήστρας εγχόρδων», που οργάνωσε η Κρατική Ορχήστρα σε συνεργασία με το σωματείο «Μουσηγέτης». Έκπληξη πρώτου μεγέθους για τη μουσική πραγματικότητα της Αθήνας. Νέοι και νέες από διάφορες σχολές εγχόρδων της πρωτεύουσας παρακολούθησαν τη διδασκαλία του μαέστρου (και βιολιστή) Βίκτορ Λίμπερμαν που έκλεισε με μια μουσική εκδήλωση στο «Παλλάς». Στο πρόγραμμα Βιβάλντι, Κοντσέρτο γκρόσο έργο 3 αρ. 11 σε ρε ελασ., σολίστες: Ο. Κορέλλης βιολί, Γ. Μαργαζιώτης βιολί και Δ. Ντουφεξιάδης τσέλο. Μπαχ, Κοντσέρτο για δυο βιολιά σε ρε ελάσ., Βίκτορ Λίμπερμαν και Δημ. Σέμσης βιολί και Μότσαρτ, Ντιβερτιμέντο αρ. 17 Κ. 334. Έργα δηλαδή που δεν ακούμε σε ζωντανές εκτελέσεις στην Αθήνα. Προσφορά διπλά σημαντική. Πρώτα για την παιδαγωγική σημασία της κι έπειτα γι' αυτή την ίδια την εκτέλεση.

Το γεγονός ότι σπουδαστές εγχόρδων μελέτησαν ως ορχηστρικό σύνολο το προκλασικό και κλασικό ύφος, με επικεφαλής πεπειραμένο μαέστρο και μόνον αυτό δικαιώνει πέρα για πέρα το σεμινάριο. Πολύ περισσότερο όταν το αποτέλεσμα είναι θετικό. Η διαφορά της ηχητικής και γενικότερα του ύφους από τον Βιβάλντι στον Μπαχ και από αυτόν στον Μότσαρτ, ήταν ένα επίτευγμα ζηλευτό για τα μέτρα της Αθήνας. Και άλλες όμως ακόμα πλευρές της εκτέλεσης μπορούν να επισημανθούν. Τόσο το κοντσέρτο του Βιβάλντι όσο και του Μπαχ, είχαν πολλές στιγμές μουσικής έκφρασης, με καθαρή αντιστικτική πλοκή, ρυθμική ενάργεια και νεύρο, χωρίς να καταφεύγουν — όπως συχνά γίνεται — σε σκληρά, ανέκφραστα φόρτε. Κι αυτό τόσο στο σύνολο (τούτι) όσο και στους σολίστες, που ήταν φυσικό να συμβάλουν ανάλογα με τα χρόνια σπουδών αλλά και με τις προσωπικές τους ικανότητες. Συμβολή που εγγράφεται οπωσδήποτε στο ενεργητικό τους (όσο και αν δε θα θέλαμε να σχολιάσουμε εδώ ξεχωριστά για τον καθένα).

Στο Ντιβερτιμέντο βέβαια δοκιμάστηκε πολύ η δαχτυλική τεχνική των μελών του ορχηστρικού συνόλου. Ακόμα και με τονικά ατυχήματα όχι ευκαταφρόνητα σε αριθμό (πρώτα κυρίως βιολιά). Ό,τι ωστόσο οφείλουμε να σημειώσουμε είναι ότι και εδώ διαφυλάχτηκε το μοτσάρτιο ύφος. Να ευχηθούμε να βρεθούν τα μέσα για τακτικά σεμινάρια ορχηστρικών συνόλων; Τα έχουμε τόσο ανάγκη («Παλλάς» 30.3.86).

Η «Κρατική» με τον Μπαλτά

Το ελληνικό έργο η «Εσωτέρα» (1985) για ορχήστρα του Χ. Σαμαρά, το Κοντσέρτο για βιολί αρ. 2 του Προκόφιεφ, με σολίστα τον Γιάννη Γεωργιάδη και τη Συμφωνία αρ. 41, «Του Διός», του Μότσαρτ ακούσαμε στη συμφωνική της Δευτέρας με μαέστρο τον Άλκη Μπαλτά.

Πολύ θα θέλαμε να δώσουμε ολόκληρο το σχόλιο - ανάλυση του Έλληνα συνθέτη για το έργο του. Ο περιορισμένος χώρος όμως δεν το επιτρέπει. Ό,τι κυρίως το χαρακτηρίζει στις εισαγωγικές του φράσεις, αυτές που δίνουν το χαρακτήρα του έργου, δεν είναι παρά μια «μουσική» φιλολογία των χρόνων μετά το '50, που έχει μπει τώρα και πολλά χρόνια στο αρχείο. Φράσεις όπως «Δεν υπάρχουν στιγμές χαράς, πόνου, λαχτάρας, μοναξιάς, ευδαιμονίας, λησμονιάς αλλά όλες μαζί συμπορεύονται **στο ποτάμι των μουσικών γεγονότων** (υπογράμμιση δική μας) μόνο θυμηδία προκαλούν σήμερα. Πολύ περισσότερο όταν η όλη σύνθεση φέρνει στη μνήμη μας τις δεκάδες, εκατοντάδες σελίδες έργων πρωτοποριακής, τότε, γραφής, που σήμερα κανείς δε θυμάται και κανείς δε θέλει να ξανακούσει. Και το ερώτημα έρχεται μόνο του. Δεν έχει αντιληφθεί ο κ. Σαμαράς τη στροφή παλαιότερων και νέων συνθετών προς άλλους ορίζοντες και άλλους τρόπους γραφής; Μπορεί ένας νεότερος συνθέτης να χρησιμοποιεί, σήμερα, αυτά τα έτοιμα κλισέ γραφής; Η παρουσίαση του έργου τιμάει το μαέστρο και τους συνεργάτες του.

Η εκτέλεση του Προκόφιεφ, άνετη ως «παίξιμο» και στέρεη τεχνικά — στοιχείο πολύ σημαντικό — κέρδισε πολύ γρήγορα το κοινό της συναυλίας. Δυστυχώς δεν μπορούμε να πούμε κάτι ανάλογο και για τη μουσική πλευρά. Ανώριμη ακόμα, όπως έδειχνε, με πολλές σελίδες ισοπεδωμένες εκφραστικά στα δυο ακραία αλέγκρο, επηρέασε αρνητικά τη γενική εντύπωση.

Τέλος, η εκτέλεση της συμφωνίας «Του Διός» θα ήταν πολύ, πάρα πολύ καλύτερη αν τα φόρτε της ορχήστρας ήταν λιγότερο επιθετικά, περισσότερο ήπια, εκφραστικά («Παλλάς» 31.3.86).